

ELŐFIZETÉS
HETVEN ÉS VIDÉKEN
 Egy évre ... 180 Lei.
 Három évre ... 510 Lei.
 Egy negyed-évre ... 45 Lei.
 Egy hónapra ... 15 Lei.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG
 Aradi és csanádi egyesült
 vasutak palotájában.
 TELEFON-SZÁM: 207.
KIADÓHIVATAL:
 Aradi Nyomda Résvégy-
 Társaság.
 Rátelepül Regele Ferdinánd
 L. (József) 10h-ut 22.
 TELEFON-SZÁM: 251.

Arad, 1920.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Péntek, szeptember 24.

Meglepetések.

A kereskedelemnek és ipar-
 nak nyugalomra, biztonságra van
 szüksége. Egy konszolidált állam-
 eme két nagyjelentőségű ténye-
 zője csak akkor tud fejlődni és
 alkotni, ha megállapodott életfel-
 tételek között mozoghat és nem
 kell reszkennie attól ma, hogy mi-
 lyen megrázkódtatást hoz szá-
 mára a holnap. Ami azonban most
 történik, az mindenre alkalmas,
 csak arra nem, hogy a kereskede-
 lem és ipar nemzeti fontosságú
 kibontakozását előmozdítsa. In-
 tézkedések jönnek, intézkedések
 mennek és ahány nap, annyi vá-
 ratlan fordulat, annyi meglepe-
 tés. A pénzbeváltást nyomon kö-
 vette az 1:3.50-es átszámítási
 kulcs. Ezt egyik városban betar-
 tották, a másikban híre se hal-
 lották; ahol betartották, ott is
 egyik cikkre kötelező volt, a má-
 sikra nem. Azután összeültek az
 ármegeállító bizottságok és meg-
 állapították az árakat leiben „a
 mai viszonyoknak megfelelőleg”.
 Most aztán jött egy új kormány-
 rendelet, mely fölbontotta az új
 ármegeállítókat és kimond-
 ta, hogy maximális ár nincs töb-
 bé, a kereskedelem szabad. Teg-
 nap előtt kínos küzdelmes munka
 után megszabták Aradon a fa-
 árakat leiben, az árjegyzéket ki-
 nyomatták, szét is küldötték a
 termelőknek, kereskedőknek s ma
 két napra rá jön egy új intézke-
 dés, mely halomra dönt mindent.
 Az a kereskedő, aki tegnap az új,
 hivatalosan megállapított kalku-
 láció alapján fedezte üzlete szük-
 ségkeit: ma már feüg, vagy egé-
 szen kárba menthetett.
 A drágaság letörésének lelkes
 harcai vagyunk, mert ujonnan
 becsorított pénzünket féljük attól,
 a sorstól, melyre a korona jutott.
 Pénzünk vásárló képességétől,
 függ minden drágaság, minden ol-
 csóság. Ettől függ gazdasági te-
 kintélyünk kifelé és megélhetésünk
 idebenn. A pénz elértéktelenedése
 nyomán, értékben való erőssége
 gazdaságot jelent az országra.
 De amikor a drágaság törésén
 dolgozunk, akkor ebben nagy,
 komoly munkában minőnek előtt
 bizalmat keltő határozottságra,
 was logikával felépített kiéteze-
 tességre van szükség. Nem állás
 mederbe terelni csak akkor tud-
 nek az életet, ha termelő, munkás,
 kereskedő, iparos és tisztviselő
 egyaránt meggyőződést szerez-
 vőla, ha a vérbe megy át, hogy
 ami intézkedés történik körülöt-
 te azt el tudatos elmék alkották,
 arra számítani, építeni lehet. Az
 árak letörésének valóban a sza-
 bad kereskedelem egyik leghatá-
 sosabb fegyvere, de ez a kereske-
 dem legyen aztán valóban sza-
 bad.

Városi szükségpénz — aprópénz helyett.

Az egyre fokozódó aprópénz-
 hiány végre is arra kényszerítette
 a hatóságokat és a pénz-ipari, va-
 lamint kereskedelmi érdekeltsé-
 geket, hogy együttes akcióval pró-
 báljanak segíteni a súlyos helyze-
 ten. Ezért dr. Robu János polgár-
 mester ma déli 12 órára közös
 értekezletre hívta meg a pénzinté-
 zetek és nagyobb ipari vállala-
 tok vezetőit, hogy a teendőket
 megbeszéljék. Az egybegyűlték
 előtt elmondotta dr. Robu polgár-
 mester, hogy a pénzbeváltás óta
 kb. 8—10 millió összegben került
 apró lei forgalomba, ami ma már
 ugyszólván teljesen el is tűnt. A
 hatóságok újabb aprópénz küldé-
 ményért futárt menesztettek Bu-
 curestibe, akinek visszatérése már
 csak órák kérdése. Azonban szá-
 molni kell azzal, hogy ez a pénz-
 küldemény sem fog sokat segí-
 teni s hogy hova-tovább eljön az
 az időpont, amikor a hatóság kép-
 telen lesz bármilyen segítség-
 re is. A Banca Nationala aprópénz-
 készletét teljesen felemésztette Er-
 dély nagy szükséglete. Éppen ez-
 ért az aradi pénzintézetekre és
 ipari vállalatokra hárul a teher:
 vajamikor segíteni. A polgár-
 mester a királyságban szerzett
 tapasztalatokból tudja, hogy ott
 az ipari vállalatoknál és különö-
 sen a vidéki városokban nagy az
 aprópénzhiány. Álljanak össze a
 vállalatok, szervezzenek meg egy
 közös akciót, menjenek el ezekre
 a helyekre és hozzanak apró-
 pénzt. Erre pedig sürgős szükség
 van, mert utópélda a Weitzer-
 gyár esete. A Weitzer-gyár mun-
 kásai, mert a gyár bérüket kifi-
 zemi aprópénzhiány miatt képte-
 len volt, ma délben egy órást ün-
 tetősztrájkot rendeztek. Ez csak
 egy eset. De ha nem javul a hely-
 zet, általánossá válhatik.
 Az egybegyűlték részéről Ad-
 ler Andor nagykereskedő vála-
 szolt. Kifejtette, hogy bár az apró-
 pénzhiány szorosan összefügg
 egy még nagyobb problémával:
 az általános pénzhiánnyal, mégis
 jelenleg minden eszközzel azon
 kell lenni, hogy a termelés és ke-
 reskedelem folytonossága érdeké-
 ben az aprópénzhiányon segítse-
 nek. Erre egyetlen mód: hogy a
 város bocsájtson ki apró címletű
 pénztárjegyeket a szükségletnek
 megfelelő összegben. A keresztül
 vitele a dolognak olyformán tör-
 ténne, hogy a város a pénztár-
 jegyeket *csakis national bankje-
 gyek ellenében adná ki* — *ezek-
 nek.* Vagyis 10 drb. 500 leies bank-
 jegyért adna összesen 5000 leies
 kivevő apró címletű pénztárjegyet.
 Már most a város garanciát vál-
 lalna arra, hogy az így formánk-
 bocsájtott pénztárjegyeket a vá-
 rosi pénztár minden további nél-
 kül national bankjegyekre váltja

be, amit annál is inkább megte-
 het, mert a kibocsájtott pénztár-
 jegyek összegének megfelelő na-
 tional bankjegyek a városi pénz-
 tárban letébe lennének helyezve.
 Ez az eljárás bizalmat keltene a
 közönségben is. A vidékiekre néz-
 ve — hogy a piac forgalma is biz-
 tosítva legyen — azzal az előter-
 jesztéssel élt, hogy amkétre kell
 meghívni a járási főszolgabírókat
 és vidéki pénzintézeteket és náluk
 is hasonló eljárást kellene meg-
 állapítani, ami aztán a falusiak
 bizalmát is megszerezne a városi
 pénztárjegyek részére. *Szimányi*
 fakeskedő azt a tervet vetette
 fel, hogy amennyiben a város
 ilyen pénztárjegyeket nem bo-
 csájtathatna ki, a bankok együtte-
 sen vállalat garancia mellett kis-
 címletű csekkeket hozzanak ha-
 sonló módon forgalomba. *Ring*
 Géza nyugalmazott bankigazgató
 arra kérte dr. Robu polgármestert
 hogy a város átiratban keresse
 meg a királyságbeli közpénztára-
 kat aprópénzért, amit a polgár-
 mester maga is helyesnek talált
 és ígéretet tett a terv azonnali
 foganatosítására.
 Végül is az egybegyűlték arra
 kérték dr. Robu János polgármes-
 tert, hogy Adler Andor javaslatá-
 nak szellemében informálja a pre-
 fektust az aradi vállalatok állás-
 pontjáról, mert egyéb kivezeto
 utat jelenleg találni úgy sem le-
 het. Arad piaci szükségletének
 fedezésére naponta körülbelül
 250—300 ezer lei aprópénz szük-
 séges, amiből csak elenyésző há-
 nyad kerül vissza a faluról Arad-
 ra. A polgármester ezt megígérte,
 és kilátásba helyezte, hogy a
 mennyiben a prefektus hozzájá-

ulását megkapja, azonnal össze-
 fog hívni egy szakemberekből álló
 értekezletet az ügy prefektuálá-
 sára, addig is azonban kéri a vál-
 lalatokat, hogy maguk is igye-
 kezzenek az általa ajánlott módon
 aprópénzt szerezni.

Uj hármas szövetség.

SZABADKA. Désláv lapok szerint
 a cseh-szlovák külügyminiszter lapja azt
 írja, hogy a kis-antantnak jelenleg ki-
 zárólag védekező céljai vannak, bár fel-
 merül egy új hármas szövetségnek a
 lehetősége, melynek éle a kis-antant él-
 len irányul és amelyben Magyarország
 és Olaszország is részt venne. A cseh-
 szlovák lap a szövetség harmadik tag-
 áról egyelőre nem tud bizonyosat.

A lengyel békefeltételek.

NAUEN. A békefeltételeken a
 melyeket a lengyelek Rigában az
 orosz békedelgátusok elé terjesz-
 tenek a következő pontok is sze-
 repelnek: A fegyverszünet meg-
 kötésekor mindkét hadsereg csa-
 patai azon a vonalon maradnak,
 amelyeket elfoglalva tartanak;
 Lengyelország határai azonosak
 lesznek azon határokkal, amelyek
 1913-ban Lengyelország második
 felosztása idejében voltak; a ke-
 leti részekben, ahol többségben
 oroszok laktak, Lengyelország és
 Litvánia fognak osztozkodni.

Uj elnökjelölt

Franciaországban

BUCURESTI. A francia sajtó-
 társasági elnöki tisztre Millerandon ki-
 vül jelölni fogják Joannart, Algir volt
 kormányzóját és a képviselőház jelen-
 legi elnökét is.

Arad új pénzügyigazgatója.

Margineau Titusz miniszte-
 ri tanácsos, az aradi új pénzügy-
 igazgató, megkezdte hivatalos
 működését. A miniszteri tanácsos
 voltaképpen aradi ember, aki kö-
 zvépiskoláit itt végezte és régi
 baráti kötelekek fűzik a vá-
 roshoz. Az *Aradi Közlöny*
 munkatársa beszélgetést folyta-
 tott ma a miniszteri tanácsossal,
 aki többek között a következőket
 mondotta:
 — *Postulátót menteni akarok*
 dolgozni. Különbséget ember és
 ember között se vallás, se nemze-
 tiség tekintetében nem teszék.
 Az a meggyőződés, hogy az
 adóalanyok megbecsülése egyik
 legfontosabb államérinték az ál-
 lamérdeket mindig és minden-
 képpen kell hozni az adóalanyok te-
 herbíró képességével. Ajánom nyit-
 va áll mindenki előtt, én meghall-
 gatok jóakarattal mindenkit. Az
 az intencióm, hogy a tisztakar is

előzékenységgel kezelje a tele-
 ket.
 — *Az aktuális témá-
 nyit, hogy fölkeríttem a jövedel-
 mi vagyon és hadinyereségadó*
 bizottságának elnöki tiszter-
 hivja össze rövid időre a biz-
 zottságot és folytassa a tárgyalá-
 sokat, nehogy a késedelmes kive-
 tés miatt az államháztartásban
 fermakadás álljon be. A felszó-
 lamlási-bizottság pénzügyi előad-
 jának azt az irányítást adom:
 hogy felszólamlásoknál a méltá-
 nyosság alapjától el ne térjen.
 Margineau miniszteri ta-
 nácsos, pénzügyigazgató igen ro-
 konszenves modoru ur, aki bizo-
 nyára hamarosan népszerű lesz
 Aradon, mintahogy az volt Tar-
 gyl-Muresen (Marosvásárhelyen)
 és Lugojon (Lugoson) is, mely-
 nek egyébként kormánybiztos
 főispánja volt.

Az orvosok oklevele.

Az Aradi Közlöny hírt adott arról, hogy a belügyi államtitkárság rendelkezése az Aradon lakó gyakorló orvosoknak jelentkezniük kell a városi orvosi hivatalban, ahol a hivatalos lapban való kihirdetés végett be kell mutatniuk orvosi oklevelüket. Az orvosi hivatal a jelentkezésre három napos terminust tűzött ki, amely holnap, pénteken jár le. Aradon összesen 68 orvos folytatta a jelentkezést, ezek közül ma délig csak 33 mutatta be oklevelét. Az orvosi hivatal újból felszólítja az orvosokat, hogy a holnapi napon oklevelüket mutassák be oklevelüket és fizessék be a kihirdetési díjat.

MŰVESZET.

A Gróf Rinaldo tegnap esti előadása rosszul sikerült kísérletnek volt. A színház vezetősége két új taggal próbálkozott, de a próba kudarcra végződött. Szabó Gyulát, a széphangu bartonistát elsőrendű bonvivánt szerepbe állították de a bármennyire is igyekezett, nem tudott eredményt elérni. Ugyanez az eset Jakabffy Ilonkával, aki tegnap szuprem szerepet kapott. Eltekintve attól, hogy Jakabffy Ilonkának egyáltalán nincs hangja, a tánc is bizonytalan. Elhagyott irvilitással, amely is rövid szoknya tulajdossá emelésével akart hatást kelteni. A színház vezetőségének figyelmébe ajánljuk, hogy kísérletezésekkel ne tegye próbára a közönség türelmét és a szerepeket olyan színészeknek ossza ki, akik meg is felelnek a rájuk bízott feladatnak. Horváth Mici és Kertész Dezső vereitákozva társadztak, hogy a pivót valamiképen fenntartsák Seimeczit az első felvonásban izléstelenül viselkedett. (Ky.)

Bohémek Kálmán Oszkár. A színház igazgatóságának sikerült még egy estére biztosítani Kálmán Oszkár aradi vendégszerzését s így a kiváló magyar bassista szombaton este a Bohémekben lép fel. Kálmán Oszkár Colint énekli nagy érdeklődéssel várt nagyobb vendéglátóalkalmával. Partnerrel leassak: Várady Margit, Horváth Mici, Ocskay, Ladiszlav, Barica, Patu, dy, Olasz, Szabó Gyula és Ács. Vasárnap este a Cigány népszínműben Gyula Alfréd játssza a cigányt.

Román színház Aradon. A Romániai értesítés szerint a Caragiale román drámaíró társulat Constantia Marcelluson igazgató vezetése alatt művész körútra indult és több erdélyi városban, így Aradon is előadásokat fog rendezni. Az aradi színházban öt előadást tartanak és pedig november 26-27-28-29 és 30-án.

„Ördög a vendéglőben.” Még csak néhány napig szerepel a műsorban ez a mulatságos komédia. A bohózatán kívül tizenöt magánszám szerepel a Modern Kabaré mai pikáns műsorán.

A mozgóképszínházak műsora. Szeptember 24-én az Apollóban: Szerelem és halál. Társadalmi dráma. — Az Uránóban: A titánok bosszúja. Társadalmi dráma.

Hella Moja és Fern Andra, a mozgóképszínház két regyosé csillaga arat most utóéletet az Apollóban az Uránóban. Hella Moja drámaírói kísérletek hívatott megtestesítője markáns alakítást nyújt a „Szerelem és halál” című változatos és érdekes cselekményű drámában, amely az Apollóban került vetítésre. Fern Andra a forrólevegős művészdráma főszerepét kredita mélyrevalóságos realizmussal. A titánok bosszúja című ennek a nagyszerű filmnek az Apolló és Uránia művész társulatánál pénteken kerülnek vetítésre.

Kamenev leleplezi Lloyd George-ot.

A Times közli Kamenev orosz népbiztosnak Kenvort angol képviselőhöz intézett levelét, amelyben tiltakozik az angol sajtóban közzétett hírekkel szemben, amelyek az ő Londonból való eltávolítása után megjelentek és amelyek az ő londoni tartózkodását a közvélemény előtt ferde beállításba helyezi. Kamenev rámutat arra,

hogyan *Lloyd George állandóan tárgyalásokat folytatott az orosz megbízottakkal és csak utólag hozott fel vádakot a népbiztosokkal szemben, hogy ezáltal az ő magatartását leplezze. Kamenev visszautasítja Lloyd George összes vádjait és azokat pontról-pontra megcáfolja.*

Egy polgármester 37 napos éhségsztrájkja

(Ha meghal — megbukik Lloyd George.)

Koplasának harmincadik napját töltötte be szeptember 11-én Mc. Swinney, az írországi Cork városának elítelt polgármestere. A „lord mayor” éhségsztrájkot rendez. Az írországi események meglehetősen ismertek már az egész világon, épen ezért ismertek azokat szinte fölösleges. Az ír nép egyik kiváló szabadságharcosa volt Mc. Swinney polgármester is, akinél egy házkutatás alkalmával megtalálták az ír rendőrség titkos jelzéseinek kulcsát. Hadbírórság elé állították és amikor védekezésére felszólították, azt mondta, hogy nem ismeri el illetékesnek a hadbírógot — két évi börtönre ítélték. Rögtön megkezdte a büntetés kitöltését, azonban már az első naptól fogva semmit sem akart elfogadni: éhségsztrájkba kezdett. Mint most érkezett párisi és londoni lapokban olvassuk, a sztrájk 30-ik napján még eszméletlen volt. Sagitálni most már mesterséges táplálással sem lehetne rajta, legfeljebb az menthetné meg, ha valami egészséges ember véré-

átömlesztnék az ő ereibe. Ő maga elvan szánva, hogy az éhségsztrájkot a végéig folytatja.

A „Luptatorul” írja: Cork város polgármestere még él. Ma az önkéntes börtön 37-ik napja van. Az állapota ez előtt két nappal rendkívül súlyos volt. A katasztrófát minden pillanatban várják. Az őrség szigorú parancsot kapott, hogy semmilyen se jelentsék halálát. A tragikus esemény publikálását a kormány magának tartotta fenn. Mac Swinney agóniája nemcsak a törzsek nemesei lelkét foglalkoztatja, hanem a tudósokét is, akiknek érdekes tanulmány tárgya, hogy mennyi ideig tud emberi szervezet élelem nélkül élni. A párisi orvosi fakultás — precedensekre támaszkodva — még egy napot ad az agonizálóknak. Egy ember 30-40 napig élhet élelem nélkül, ha vízben nincs hiánya. A corki polgármester néha-néha iszik egy kis vizet; ha ezt nem teszi meg, legfeljebb 20-25 napig élhetett volna.

Megalakult az erdélyi magyar színészek egyesülete.

Az erdélyi és bánáti magyar megalakult az erdélyi magyar színészek egyesülete. Ödön, Lengyel Vilmos, Bérczy Mihály, Pálffy Bertalan, Nagyváradról: Madas István, Harcsányi Miklós, Marosvásárhelyről: Kassai Károly, Kiss Gyula.

Az erdélyi és bánáti magyar megalakult az erdélyi magyar színészek egyesülete. Ödön, Lengyel Vilmos, Bérczy Mihály, Pálffy Bertalan, Nagyváradról: Madas István, Harcsányi Miklós, Marosvásárhelyről: Kassai Károly, Kiss Gyula.

Az erdélyi és bánáti magyar megalakult az erdélyi magyar színészek egyesülete. Ödön, Lengyel Vilmos, Bérczy Mihály, Pálffy Bertalan, Nagyváradról: Madas István, Harcsányi Miklós, Marosvásárhelyről: Kassai Károly, Kiss Gyula.

Az erdélyi és bánáti magyar megalakult az erdélyi magyar színészek egyesülete. Ödön, Lengyel Vilmos, Bérczy Mihály, Pálffy Bertalan, Nagyváradról: Madas István, Harcsányi Miklós, Marosvásárhelyről: Kassai Károly, Kiss Gyula.

Nem helyezik el az aradi bírakat.

Dr. Avramescu Vazul törvényszéki elnök hazatért bukaresti utjáról. A törvényszéki elnök aradi bírák elhelyezésének ügyében is lépéseket tett. Ennek eredményét a következőkben foglalta össze: Az aradi bírák áthelyezését egyelőre tüggőben tartják, úgy, hogy a bírák egyelőre Aradon maradhatnak mindaddig, míg végleges döntés nem jön, mely az összes kívánságok szem előtt tartásával fogja rendezni az ügyet.

Magyar lap Bukarestben.

Dr. Varjassy Lajos a főszerkesztő BUCURESTIBŐL írja: A Brătianu-párt nagy súlyt helyez arra, hogy az eddig még nem szervezkedett magyarságot konzervatív politikájának megnyerve. Erre vall az, hogy most Bukarestben is magyar napilapot indítanak. Felelevenítik és napilappá alakítják át a háború óta szünetelő „Bukaresti Magyar Újság” című hetilapot, melynek Varjassy Lajos dr., a Károlyi-kormány aradi főispánja és a szerkesztő elnöke volt miniszter lesz a főszerkesztője. Felelős szerkesztője pedig Majláty

gróf volt főispán lesz. Eredetileg Jászi Oszkárt akarták megnyerni felelős szerkesztőnek, aki azonban az ajánlatot nem fogadta el.

A mai valutánál.

A mai napon értéklődés csak dollár iránt mutatkozott és tartott azlet is volt. A nagyobb címletű dollárokat 40-42 icivel jegyezték. Márkában nagy volt a kínálat je úze-köré-ek nem történtek s így a márka 95-96 banira zuhant. A többi valuta kurzusa ma a következő volt: francia frank 344, lira 230-260, dinár 180-2 lei. Páris. A len legutolsó árfolyama 28 centimes. Bucaresti, szeptember 18. Márka 100-101, svájci frank 750-800, francia frank 360-370, lira 260-270, angol font 150-160, dollár 46-47, leva 74-76, rubel 93-94

Egy aradi fiatalember sorsdátája.

A világháború elején a volt aradi háztelredhez vonult be L. R. aradi fiatalember. A katonaslet otthoni nyugalma nem tartott soká. bevonulása után néhány héttel már a menetszázadba osztották be és ment, annyi sok ezerrel. Ő is fel Galiciába. Az ősz visszavonuláskor fogságba került. És azután sokáig nem hallottak hírt felőle hozzátartozói. Nagysokára levél jött tőle, amelyben értesítést küldött családjának, hogy fogságában Szibériába vitték, jól van és egészséges. Néhány levél még jött a messze fogságban sanyló fiatalembertől, azután egyszerre elmaradt minden értesítés. Itthon reménykedtek érdeklődtek a Vörös Kereszt után, mi történt vele? A hazijövő hadifoglyoktól is kérdezősködtek, azok azonban vagy máshonnan jöttek, vagy nem is ismerték. Nemrég hazajött Szibériából két katona, akik magukkal hozták egy viseltes kóbor katonablást. Felkeresték L. R. egyik nőrokonát, akinek megmutatták a blaszt és elmondották, hogy L. R. érvült volt velük, egy fogolytáborban, szervezete azonban felbriódott a hosszú várársban, végül vágvakozásban és a fogságban meghalt. Eltemették és ők hazahozták a családnak a bizát, emlékek. Nem akarták édesanyjának reményeit egyszerre és durván összetörni, azért nem keresték őt fel. Adia tudára majd a család kiméletesen. Szibériából most kezdik hazaszállítani a hadifoglyokat, akik nem kísérelték meg a szabadságot, hanem megvárták, míg hazájuk gondoskodik róluk. Egy ilyen hadifogoly transzporttal érkezett vissza L. R. elborult elmével. Nem halt meg, teste nem porlad messze, idegen földben és mégis mint halott került haza — mint élő halott. A szegényház egyik kis cellájában helyezték el a szerencsétlen fiatalembert, akit édesanyja itt látott vizogt.

Milliomos betörő.

Bucuresti. A bucaresti rendőrség megszűlési tartóztatást tett. Egy vagyonos ember, kit szinte milliomosnak lehetett nevezni, tartóztatott is, mert élesenként vakmerő betörésekkel mulatott. A rendőrség a kihallgató tisztviselő székkel kínálta meg a nem mert tőle semmit kérzeni, hanem udvariasan kérte, hogy nyújtson némi felvilágosítást. Tudta ugyanis, hogy az illető „urak” palotája van. Szép lassan azonban mégis kistűt, előbb a neve: Jon Trutescunak hívják, aztán büntetett, melyeket állított társ, egy erdélyi származású betörő társaságban követett el. Betört Mulca tábornoknál és elvitte minden ezüstjét és más értéktárgyait. Arapu mérnökéknél, hol főleg fehérneműt lopott, a Columb áruházból a más helyekről árut szedett el. Friboiana tábornoktól pedig nagy értékű katonai eszközöket. Mikor előéletét vizsgálták, kiderült, hogy a gazdag „ur” már ismételt volt büntetve betörésért.

Heltai Bécsbe szökött.

BÉCS. A Károlyi-fordalom volt városparancsnokának, Heltai Viktornak a személyével kapcsolatban, aki a Tisza-ügyben egyik koronatanaként szerepelt, nagy izgalmak színhelye volt a magyar nemzetgyűlés. A Friedrich-párt hevesen támogatta a kormányt miatta. Fongler Béla a Tiszapörrel kapcsolatban terjesztett elő interpellációt. A pör főmozgatója Heltai Viktor volt városparancsnok, akit az igazságügy-miniszter és Sztupka ügyész vádlóságos himnusszal ünnepelet. Ezzel szemben felolvassa a budapesti ügyvédség vádindítványát, amely Heltait ötrendbeli lopás, ötrendbeli sikkasztás, egyrendbeli bűnpártolás, kétrendbeli csalás és újabb háromrendbeli csalás büntetvével vádolja. Az összeg, amelyről itt szó van, 762, 764 korona, 10.000 líra és egy vasláda, amely 10 milliót tartalmazott és szintén eltűnt. Ilyen súlyos bűncselekmények dacára is szabad mozgása volt Magyarországon, sőt most már Bécsben van. A polgári hatóság le akarta tartóztatni Heltait, de ő salvus conductus mutatott fel, amely szerint Heltai a katonai hatóság illetékessége alá tartozik. Az aláírás Sztupka, a katonai körletparancsnokság ügyésze. Ugyanerre a salvus conductusra rá volt írva: „A határlépkést engedélyezem. Pronay”. Hátára ez van írva: „A nemzeti hadsereg nyomozó osztálya. Minden támadás ellen védelem alatt áll. Takách százados.” Van-e tudomása az igazságügy-miniszternek arról, hogy Heltai Viktor szokatlan uton került szabadlábra, továbbá, hogy János Andor katonai különítmény fedezete alatt szökött külföldre? Mit hajlandó tenni a sértett jogrend helyreállítására.

Aradon tovább maximálnak.

A pénzbecserelés legsúlyosabb következményét: a piac bizonytalanságát volt hivatva megszüntetni. Bukán dr. államtitkár rendelete az árak maximálásáról. A rendelet nem ért célt s ez arra ösztökélte az illetékes tényezőket, hogy más módot keressenek a normális élethez való visszatérésre. Ezt jelenti Bukán dr. államtitkár legújabb rendelete, amely egész Erdélyre vonatkozólag előírja a maximális árakat s egyúttal felüggesszi az árvizsgáló bizottságok működését. — Maga Bukán dr. államtitkár hangsúlyozza, hogy ez nem jelenti azt, hogy a hatóságok ezzel együtt az árak ellenőrzését is felüggesszítették volna. Ellenkezőleg. Azonban ezt az ellenőrző munkát ezután az 1919. januári királyi dekrétum értelmében, a melyet maga Argetoianu belügy-miniszter hozott Erdélybe, egy erre kirendelt bíróság fogja elvégezni. Erről a bíróságról részletesen beszámolt már az „Aradi Közlöny”. Ezzel az ügygyel kapcsolatban kérdést intéztünk dr. Lattai Cornélhoz, az ármegállapító bizottság elnökéhez, aki a következőket mondotta:

— Mi ezideig a rendeletet nem kaptuk meg és így változatlanul folytatjuk munkánkat. Nem vég-

zünk azonban felesleges dolgokat akkor sem, ha a rendelet már a mai napon megérkeznék. Mert ezek az árak, amelyeket mi most megállapítunk, legalább zsinór mértékű fognak szolgálni, a kereskedőknek és elárúsítóknak valamint a közönségnek is, s így az esetleges túlmagas árfelhajtás szembeszökővé válik. De alapszabályok kihágások büntetésénél.

Az ármegállapító bizottság mai ülésén tárgyalta a vendéglősök és kávéosok kérelmét. A vendéglői árak így is megfelelő magasak lévén rajtuk csak lényegtelen változtatásokat eszközöltek. Azonban újlag kötelezővé tette a bizottság a menü-rendszert. Egy menü ára, amelyben leves, főzelék feltétellel, vagy marha húsmártással, tésztá 6 lei 50 bani. Az éttermek vendéglős kötelesek délután 2 óráig menü kiszolgálni. A bizottság a következő vendéglői borárakat állapította meg: asztali bor literje 10 lei, bakator, rizling literje 16 lei, 7 tized palack 16 lei, vörös literje 22 lei, 7 tized palack 20 lei. Borkereskedőknél: Asztali bor literje 8 lei, bakator, rizling 12 lei, palackolva literje 13 lei, 6-vörös, ménesi literje 17 lei, 7 tized palack 15 lei, fehér fajborok literje 12 lei.

HIREK.

— A NAGYVÁRADI PREFEKTUS ARADON. Oradea-Mare (Nagyvárad.) Popa György dr. prefektus ma Aradra utazott, ahol két napig tartózkodik.

— KITÜNTETÉS. Budapestről jelentik, hogy dr. Miclosi Cornél magántanárt, aki jelenleg a timisoarai (temesvári) városi vasút igazgatója, műszaki irodalmi működéséért a Mérnök- és Építész-Egylet Hollán-pályadíjjal tüntette ki.

— A RENDŐRIGAZGATÓ ARADON. D. G. Bogdán elnök (kolozsvári) rendőrigazgató ma este Aradra érkezett és holnap szemlélet tart a rendőrség felett.

— AZ IFJABB KOROSZTÁLYOK BEVONULÁSA. A katonai ügyosztály a hadklegészítő parancsnokság rendeletére közhírré teszi, hogy az 1897., 1898. és 1899. években született hadkötelesek, akiket a sorozásokon hivatalból a lovasághoz és tüzérséghez osztottak be és a fegyvernemekhez nem óhajtanak bevonulni, mert vagyoni viszonyaik miatt a lömegváltást összeget nem tudják lefizetni, más fegyvernemhez iránti kéréseiket október 1-ig a hadklegészítő parancsnoksághoz (várban) nyújtják be. Azok, akik önként választották a lovaságot vagy tüzérséget lömegváltással, azok a 2500 leit az állami adóhivatalba fizessék be és az erről szóló nyugtát legkésőbb november 1-ig mutassák be a hadklegészítő parancsnokságnál.

— A MUNKÁSPÉNZTÁR TISZTVISELŐINEK ESKÜJE. Ma Bucurestiből Aradra érkezett Grigoriu, a munkásügyi minisztérium felügyelője, hogy az aradi kerületi munkáspénztár tisztviselőit kivegye az esküt. Az aktus ma délelőtt folyt le az ipartestületben és ez alkalommal a pénztár összes tisztviselői lettek a hivatali esküt.

— A KIUTASÍTOTTAK FELEBBE-ZÉSEL. Az evakuáló hivatalhoz benyújtott felebbezésekhez, melyeket a kiutasítottak a kiutasítás ellen nyújtanak be, a felak nem csatolnak semmiféle okmányokat. Evégből az evakuáló hivatal felhívja mindazokat, akik a kiutasítás ellen felebbezéssel ének, hogy beadványukat okmányokkal ellátva nyújtsák be.

— A VÁROS FAVASÁRLÁSA. Vannay Gyula tanácsnok ma reggel dr. Leitner Kálmán erdőfőmérnök kíséretében Oradea-marera (Nagyváradra) utazott, hogy a város által Bihar megyében lekötött tűzfát átvegye.

— FEKETE-KÉZ PÉCSKÁN. Szuhanek János, Kolozai Mihály, Varga Ferenc Pecskán (Pécskán) betörő bandát alakítottak és mint a „Fekete-kéz” bandája állandó rettegésben tartották a vidéket. Így betörték Niederhauser Gyulához s megkötözve, halállal fenyegetve, arra kényszerítették, hogy összes arany neműjét és pénztét adja ki. Betörték továbbá Kiss Mihály Szederhát-pusztai lakoshoz is, akitől 50000 koronát raboltak. Több apró betörés után azonban hurokra került a társaság. A vizsgálat lefolytatása után ma lett volna ügyükben a főtárgyalás, azonban az egyik védő összeférhetlensége folytán a tárgyalást elnapolták.

Könyvtárakat. Hangjegyeket magyar áron vesz Kerna.

— AZ ARADI HITELBANK ÜZLETI CÍMŰ HIRÜNK TÖVESE INFORMÁCIÓN ALAPUL, AMENNYIBEN A BANK A KAMATOKAT A TÖRVÉNYES FORMÁK BETARTÁSÁVAL SZÁMÍTTJA FEL A TÖRVÉNY ÁLTAL MEGÁLLAPÍTOTT IDŐRE. A panasztevő elnézésből nem vette figyelembe, hogy a kamatok nem három, hanem hathónapi időre lettek felszámítva.

— BEIRATÁS AZ ARADI ÁLLAMI KÖZÉPISKOLÁBA. Az iskola megnyitásának 2-ik évében az aradi állami középiskolába (polgári) 127 tanuló iratkozott be. 1872-ben a magyar tanulóváros iskola ez iskolahelyén 55 tanulóval kezdette meg működését.

— PÁLYÁZAT TEMETŐRI ÁLLÁSOKRA. Az alsótemetőben temetői állások fűresedvén meg, a polgármester felhívja ezen állásokat elnyerni óhajtókat, hogy hivatalában vagy az alsó temető felügyelőjénél jelentkezzenek.

— VASUTAS SP. E—TÖREKVÉS. Football-mérkőzés lesz vasárnap d. e. 4 órai kezdettel az ATE. Óvár-terti sporttelepen, előmérkőzés fél 3 órakor.

— HETVENÉZER LEIES IOPÁS. Ma megjelent Dalka Istvánné a rendőrségen és feljelentést tett ismeretlen tettes ellen, aki lakásáról fehérneműket, továbbá egy gyűrűt briliánssokkal és zaffírkövel, összesen 70000 lei értékben, ellopotott. A rendőrség az azonnal bevezetett nyomozás folyamán megállapította, hogy a tolvaj Martin Péterné, a kinél az összes fehérneműket megtalálták. Az értékes gyűrű ellopását tagadta. Martinét a rendőrség tartóztatja és őrizetbe helyezte.

Táviratok.

MILLERAND ELNÖKI PROGRAMMJA. Lyon. A francia sájtó Millerand köztársasági elnök-jelölt nyilatkozatát közli, amely szerint a miniszterelnök kijelentette, hogy ha a parlamenti többség tőle azt kívánja, hogy vegye át a köztársaság elnökségét, úgy ebben az új állásban is folytatni fogja a szociális haladás, a rend, a munka és egység politikáját, ragaszkodik a versailles békeszerződés teljes végrehajtásához, belpolitikájában pedig egyszerű gazdaságpolitikát akar vezetni.

PARIS. Kedden a kamarában és a szenátusban felolvasták Deschanell lemondó levelét. Millerand a parlament és az egész kormány nevében salnaltának adott kifejezést a megváltozhatatlan tény fölött.

LYON. Deschanell Pál volt köztársasági elnök Rambouilletbe Brétagneba utazik.

PALESZTINA ÉS EURÓPA. Keresca Herbert Sámuel, Palesztina kormányzója 10 tagú bizottságot alapított az ország közigazgatására és Európával felveendő kereskedelmi összeköttetés szabályozására.

A DUNA MELLÉKPOLYÓINAK HAJÓZÁSA. Lyon. A nemzetközi Duna-konferencia technikai szakértőiből albizottságot alapított, amely a Dunába folyó mellékfolyók és csatornák halozhatóságát fogja megvizsgálni.

NÉMETORSZÁG ÉS SZOVJET-OROSZORSZÁG. Berlin. Németország felveszi Szovjetországgal a kereskedelmi összeköttetést. Tekintélyes számú elektrotechnikus, konstruktorok és más szakemberek már elutaztak Oroszországba.

A szerkesztésért ideiglenesen:

KAROLY JÓZSEF

felel

Consulat: ALEX. FRUGNA.

A rongyos leu-bankjegyek teljes értékűek.

A pénzbecserélés után egyre nagyobb mennyiségben érkeznek Aradra a királyságból ott már forgalomban volt bankjegyek, amelyek a forgalomban összegyűrődtek, sőt sok esetben kisebb részek hiányzanak is belőlük. Az aradi közönség, mely az osztrák-magyar bank bankjegyeinél a hiányt anyagilag károsodott, legtöbb esetben nem hajlandó a szakadt pénzeket elfogadni s ezzel még érezhetőbbé válik a nagy bankjegyhány. Érdeklődünk, hogy a Banca Nationalának van-e oly intézkedése, mely a hiányokért a beváltásnál jogossá teszi az esetleges levonásokat. Azt a felvilágosítást kaptuk, hogy a Banca Nationala köteles minden bármennyire is szakadt bankjegyet teljes összegében, teljes névértékben hecserélni, ha a bankjegyszorozat és sorszámát mutató számszámjegye teljes. Alaptalan tehát a közönség féltelme és tartózkodása a szakadt bankjegyekről, mert ezeknek is megvan a teljes forgalmi értékük.

Tíz százalék ázsióval adnak aprópénzt.

Aradon az utóbbi napokban a pénzspekulációknak újabb fajtája kapott lábra. A spekulánsok korepek és veszik a be nem váltott román koronát és 22 bankot adnak érte. Egyesek arra alapítják ezt a vételt, hogy ha csak lenne, hogy lesz már egy forint is vagy pedig befolyások... Tegnap például egy bucaresti ember 50 ezer lei értékű aprópénz... Aradra a valutások... 10 százalék ázsió... mellett hamarosan el is hozták.

Mérsékletes, ott van egy járó pénz vegytisztító intézet, kimossák a román bankjegyeket és így csontpénzt képeznek a pénz... Ruzsica-Krajnába. Ugyanformán Aradon a román koronát 22 bankért még el lehet adni. A váltásnapon most a magyar korona is forgalom tárgya, 20 bankért adnak egy magyar koronát. Aprópénzért 8-10 procent ázsiót ígérnek.

fében az árak megállapításával az akkor érvényben levő piaci árakat vették figyelembe, ma azonban a piaci árak olyannyira magasok állanak, hogy a vendéglősök nem kérték a maximált árakat betartani és emiatt állandóan súlyos bírálatokkal sújtják őket. A hatóság szintén sem béli a piaci árak megállapítására és féltékenyen ellenben a vendéglősöket folyton sújtja. Ezenkívül a hatóság tiltja, hogy a vendéglősök és spekulánsok a piaci árakon össze fűzött és elvett a közönségtől a stól.

NYILTÉR.
Az ezen rovat alatt közöltékért nem vállalunk felelőséget.
Dr. Werner János
ügyvédi irodáját
Str. Alexandri (Salaos-u.)
I. sz., II. em. (Lócs-kéz) 906
helyezte át.
Apró hirdetések

Sztrájkos tevékenység a bucaresti vendéglősök.
BUCURESTI. A bucaresti összes vendéglősök, kávéház- és bodega-birtokosok elhatározták, hogy amennyiben a múlt évben kelt királyi dekretumot, amelyben a maximális árakat megállapították és amelyben súlyos büntetéseket helyeznek kilátásba az árakat túlságosan szembentartókat kivül nem helyezik és pedig a legsürgősebben, úgy október 1-én az összes helyiségeket bezárják. Erre az elhatározásra az körülmény szolgáltatja az okot, hogy a rendelet megjelenése ide-

pitották és amelyben súlyos büntetéseket helyeznek kilátásba az árakat túlságosan szembentartókat kivül nem helyezik és pedig a legsürgősebben, úgy október 1-én az összes helyiségeket bezárják. Erre az elhatározásra az körülmény szolgáltatja az okot, hogy a rendelet megjelenése ide-

Lengyel sikerek.
VARSO. A legutóbbi lengyel jelentés szerint a lengyel csapatok folytatták előnyomulásukat. Elfoglalták Huszlatint, Trembovia, Pulegov, Tarnopol, Bródy és Dabno helyiségeket. Rovno irányában előzték a bolsevikket Kibivan környékéről. A front többi részén is sikeresen harcolnak a lengyel csapatok. A Htvánok Karaklin környékén fejlesztették meg a lengyel előőrseket.

Bodnár
Hőgépvétel, Hőgép vállalatánál (főpostával szemben)
Hőgép javítása

Halálhír
Kereskedők figyelmébe
Logosóbb bevásárlás forrás fűszer-, gyamat-, cukorka-, fészék- és pipere áruiban.
Darvas cég nagykereskedésében
Arad, Str. Horia (Szabóhenyi-u.) 1. - (Főpostával szemben levő utca.)

Fratil Apponyi cipő-, kalap- és üri-döntáruháza
ARAD, József főherceg-ut 7. szám. 10001

MEGNYILT a Központi Étterem. Elsőrangú konyha.
Temesvári Casinó sör. Kitűnő palackolt borok.
Elsőrendű cigányzene. Figyelmes kiszolgálás.

FIGYELEM! Iskolai gyermekruhák, öszel és téli felöltők nagy választékban! Nagyobb intézetekben rendezetlenül mintegy kollektíva kiadásban! Alkalmi nagy választék késő őrés- és fűzőkben, öszel felöltőben és téli kabátokban! Pontos munka! Kifűző mérték utáni osztály! Szíves megkeresést kérünk!
Fratil Komlós si Mezőgazdász Strada Horia (Fórray-utca) 8. sz.

WEISSMANN FÜLÖP
technikai irodája és irodája
BUCUREST, OALEA VIOTREI 28
Pasage Villacore.
Telefon 32-82. 8895

Allandó raktáron gyarak, malmok és fűrészmalomok részére: angol gépszijak, manilla-zsinór, fémek, forrasztó zinn 99°/₁₀₀-os, Klingerit, Asbest, asztalos enyv, csövek, tisztító gyapot, szőgek, vasdrót, kasszabog stb. Villamos berendezések és díjazó felszerelési kellékek. Nagy izzólámpa raktár 110, 120, 150 és 220 Volt. Továbbá: cipész számszámok és Leonhardy tinta.

EGY Kórkárban levő zongora eladó. Megtekinthető Urad Pó-ut 174. 3946

HASZNALT ÓLOM megvételre kérésre. Bővebbet a kiadóban.

Ingatlan.
BERBE ADNAM, vagy feles gazdaságára, aradi határban lévő ca 50 holdak társaság épületekkel és fölsterrel együtt. Ertekezni délután 1 órában: Riles-utca 95. 9918

JÓFORGALMU vendéglő, fűszerüzlet. elfoglalható három szobás lakással, fürdővel együtt eladó. Cim a kiadóban. 3921

KÉT ÉS EGYNEGYED HOLD szántó és Bittó-dűlőben eladó. Bettelehem úrnőtség Piata Imperatul Traian (Attila-tér) 2. I vagy Fehér Kereszt kávéház. 3917

ELADÓ most épülő modern ház gyönyörű mölcsös kerttel, azonnal beköltözhető. Cim a kiadóban. 3943

Üzletek.
ÜZLET ÉS VENDEGLŐ BERLET teljes berendezéssel és joggal, működtetésben lévő pártkafézóval, szilvatermő vidéken elköltözés miatt azonnal eladó. Megkeresések „Remiabel” felje alatt a kiadóba kéretnek. 3947

Különféle.
APRÓHIRDETESEKET az Aradi Közlöny részére felvess Wallinger István hirdetésfelvételi irodája Lázár-utca, Klein I hirdetés és hírlap irodája Strada Romanului (Zrínyi-u.) és Mandb Bulevardul Regete Ferdinand I. (Borós Bány-tér) 18. szám alatti papírrizóta.

„HERMES” hirdetés. 2386.

Eladó hordók
Jókarban levő ászokhordók (10-161 m² hekt) hortan-port-hordók, 2 drb. 28 hektos s több kisebb szüretelőkád, azonkívül Siegel-féle és hollandi bonaszűrők szívattyúval. Sack szőlőrigetke, Kühne műtrágyaszóró, gabona és Incerna traktorok. Planeteke és egyéb használt, jó állapotban levő gazdasági gépek. KELETI L. cégnél Szászsebes. 2804

Aru és butorszállítást úgy helyben mint vidékre felelőség mellett vállal LEOPOLD ELIAS si FIUL szállító, Strada Eminescu (Deák Ferencz-u.) 86.